



Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 23. novembrī
(OR. en)

15738/23

EDUC 457
JEUN 270
SOC 811
CULT 165
DIGIT 271

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Temats:	Padomes secinājumi par izglītības un mācību ieguldījumu kopīgo Eiropas vērtību un demokrātiska pilsoniskuma stiprināšanā

Pielikumā pievienoti tematā minētie Padomes secinājumi, ko Padome (Izglītība, jaunatne, kultūra un sports) apstiprināja 2023. gada 23. novembra sanāksmē.

Padomes secinājumi par izglītības un mācību ieguldījumu kopīgo Eiropas vērtību un demokrātiska pilsoniskuma stiprināšanā

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ATGĀDINOT, ka Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā sacīts: Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības.

UZSVEROT Savienības apņemšanos šīs vērtības sekmēt un atbalstīt un veicināt to saglabāšanu un attīstīšanu, kā minēts Līguma par Eiropas Savienību 3. panta 1. un 5. punktā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.

ATGĀDINOT POLITISKO KONTEKSTU, kas izklāstīts šo secinājumu pielikumā.

ATZĪSTOT, ka:

1. Visās dalībvalstīs pastāv problēmas, kas izriet no ekonomiskām, politiskām, sociālām, kultūras un tehnoloģiskām pārmaiņām, globālās migrācijas un citiem sociālu grūtību un politiskas polarizācijas avotiem, piemēram, ilgstoša sociāli ekonomiska nevienlīdzība un šķeltniecisku nacionālistisku tendenču pieaugums, ksenofobija, rasisms, antisemitisms, homofobija, bifobija, transfobija, interfobija un neiecietība dzimuma vai seksuālās orientācijas dēļ, naida runa un radikalizācija, kas noved pie vardarbīga ekstrēmisma. Pēdējie desmit gadi Eiropas Savienībai turklāt ir bijuši sarežģīti, ņemot vērā populistisku un antieuropeisku kustību uzplaukumu un integrāciju apdraudošo *Brexit* procesu.
2. Arī nesenās globālās krīzes, tostarp Covid-19 pandēmija, ir atstājušas dziļu ietekmi uz mūsu demokrātiskajām sabiedrībām un radījušas bezprecedenta problēmas tādās jomās kā valsts un sabiedrības attiecības, informācijas uzticamība un, vispēdīgi, demokrātisko iestāžu spēja apmierināt sabiedrības strauji mainīgās vajadzības un prasības. Tas atstāj ietekmi arī uz kvalitāti, vienlīdzību un taisnīgumu izglītībā un mācībās.

3. Krievijas nepamatotais agresijas karš pret Ukrainu, ko papildina nepārtraukta un apjomīga dezinformācijas plūsma, ir uzbrukums ne vien Ukrainai, bet arī nicīga attieksme pret starptautiskajām tiesībām un universālām vērtībām, piemēram, pret mieru, un tiešs drauds Eiropas Savienībai kā telpai, kurā valda miers, drošība un brīvība.
4. Mūsu atklātās, demokrātiskās sabiedrības balstās uz publiskām diskusijām, kurās labi informēti pilsoņi var brīvā un godīgā politiskā procesā paust savu gribu un viedokli. Tāpēc būtisks priekšnosacījums informētai demokrātiskajai līdzdalībai un, vispēdīgi, mācību procesiem ir medijpratība, droša, kritiska un atbildīga cilvēkcentrētu digitālo tehnoloģiju izmantošana un pienācīga to aktuālo problēmu izpratne, kas saistītas ar maldinošas informācijas izplatīšanu un dezinformāciju. Arī norises mākslīgā intelekta jomā, kuras ietver gan riskus, gan iespējas, norāda uz šo faktoru izšķirīgo nozīmi, un tiem ir svarīga loma arī cīņā ar stereotipiem un kaitīgām normām.
5. Lai risinātu problēmas, kas saistītas ar ilgtspējīgu attīstību un klimata pārmaiņām, ir jāīsteno taisnīga un iekļaujoša zaļā pārkārtošanās, kā arī šajā procesā jāiesaista un jāiekļauj visa sabiedrība un jāapkaro polemiskas nostājas.
6. Visas šīs problēmas un riski var izraisīt, piemēram, sabiedrības polarizāciju, politisku neapmierinātību un atsvešinātību no demokrātiskajām iestādēm un līdzdalības procesiem, un Eiropas sabiedrībās tas ir arvien lielāku bažu iemesls. Tie liecina, ka ir jāturpina aizsargāt mūsu demokrātijas un stiprināt mūsu kopīgās Eiropas vērtības, kas minētas Līguma par Eiropas Savienību 2. pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Šīs problēmas un riski ir arī parādījuši, ka to risināšanas un kopīgu risinājumu meklēšanas procesā Eiropas Savienība sniedz papildu vērtību.

7. Mērķa – Eiropas izglītības telpas īstenošanas – pamatā ir virkne nozīmīgu izglītības vērtību un principu, ko ir jāturpina stiprināt, piemēram, kvalitāte, vienlīdzība, taisnīgums, panākumi ikvienam, iekļautība, respekts un daudzveidība ¹.
8. Šādā kontekstā izglītības un mācību sistēmām ir ne vien jāprognozē jaunās problēmas, jāpielāgojas tām un uz tām pienācīgi jāreaģē, bet arī jādod savs ieguldījums mūsu demokrātiju un ES nākotnē, audzinot aktīvus, iesaistītus un radošus pilsoņus, kuri apzinās kopīgās vērtības un spēj uzlabot savu dzīves vidi. Kopīgās Eiropas vērtības, ko iedzīvina izglītības un mācību procesā, nodrošina ES sociālekonomisko statusu pasaulē un ir tā dzinējspēks.

ŅEM VĒRĀ:

1. ES jaunatnes stratēģiju 2019.–2027. gadam ², kurā uzsvērts, ka jauniešiem ir jānodrošina vajadzīgie resursi, lai viņi kļūtu par aktīviem pilsoņiem un pozitīvu pārmaiņu veicinātājiem, kuri iedvesmojas no ES vērtībām un Eiropas identitātes ³, un ES jaunatnes dialogu, kurā uzsvērts, ka ir jāstiprina jauniešu kompetences pilsoniskuma jomā un piederības apziņa sabiedrībai un Eiropas Savienībai.
2. ES stratēģiju par bērna tiesībām ⁴, kurā kā viena no prioritārajām tematiskajām jomām ir noteikta iespēju došana bērniem kļūt par aktīviem pilsoņiem un demokrātiskas sabiedrības locekļiem.

¹ Padomes Rezolūcija par stratēģisku satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk (2021–2030) (OV C 66, 26.2.2021., 1. lpp.).

² Eiropas Savienības Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju rezolūcija par regulējumu Eiropas sadarbībai jaunatnes jomā: Eiropas Savienības jaunatnes stratēģija 2019.–2027. gadam (OV C 456, 18.12.2018., 1. lpp.).

³ Strukturētā dialoga “Jaunatne Eiropā: kas notiks tālāk?” sestajā ciklā tika izstrādāti vienpadsmit Eiropas jaunatnes mērķi: “ES savienošana ar jaunatni”, “visu dzimumu līdztiesība”, “iekļaujošas sabiedrības”, “informācija un konstruktīvs dialogs”, “garīgā veselība un labklājība”, “atbalstīt lauku jaunatni”, “kvalitatīva nodarbinātība visiem”, “kvalitatīva mācīšanās”, “telpa un līdzdalība visiem”, “ilgtspējīga un zaļa Eiropa” un “jaunatnes organizācijas un Eiropas programmas”.

⁴ COM(2021) 142 final.

3. Konferences par Eiropas nākotni rezultātus attiecībā uz izglītību, kuros pilsoņi citstarp ieteica veidot “nākotnes prasībām atbilstošu izglītību un mūžizglītību Eiropā”, uzmanību pievēršot arī “pilsoniskajai izglītošanai par demokrātiskajiem procesiem, ES vērtībām un Eiropas vēsturi” un “nodrošinot vismaz minimālu izglītošanu par ES un īpaši tās demokrātiskajiem procesiem, tostarp par Eiropas integrācijas vēsturi un Eiropas pilsonību” ⁵.
4. Eiropas Parlamenta 2021. un 2022. gada rezolūcijas, kurās ierosināts visaptverošs ieteikumu kopums atjaunotai Eiropas pilsoniskuma izglītībai un uzsvērtā vēlme veicināt Eiropas kopīgo identitāti, īstenojot, citstarp, kopīgu akadēmisko programmu, un cieši integrēt Eiropas dimensiju izglītībā ⁶, un ierosināts izstrādāt vienotu satvaru pilsoniskuma izglītībai ar Eiropas dimensiju, tostarp gādāt, lai būtu iespējams apgūt zināšanas par Eiropas vērtībām, un izstrādāt kopīgus pedagoģiskos materiālus un pieejas ⁷.

⁵ Konference par Eiropas nākotni, Ziņojums par galīgo rezultātu, 2022. gada maijs (plenārsēdes 46. un 37. priekšlikums).

⁶ Eiropas Parlamenta 2022. gada 6. aprīļa rezolūcija par pasākumu īstenošanu pilsoniskuma izglītības jomā (2021/2008(INI)) (OV C 434, 15.11.2022., 31. lpp.).

⁷ Eiropas Parlamenta 2021. gada 11. novembra rezolūcija par Eiropas izglītības telpu: kopīga holistiska pieeja (2020/2243(INI)) (OV C 205, 20.5.2022., 17. lpp.).

5. Komisijas 2022. gada 18. novembra paziņojumu par progresu ceļā uz Eiropas izglītības telpu ⁸, kurā dalībvalstis, citas ES iestādes un ieinteresētās personas tiek aicinātas kopīgi pārdomāt būtiskās problēmas un uz nākotni vērstus pasākumus, piemēram “uzlabot Eiropas pilsoniskuma izglītību”, un ņem vērā arī Komisijas pieņemtās līdztiesības stratēģijas ⁹, kurās uzsvērts, ka liela loma ir kvalitatīvai un iekļaujošai izglītībai un mācībām, kas ir priekšnoteikums virzībai uz Savienību, kurā visi ir līdztiesīgi neatkarīgi no dzimuma, rases vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai ticības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas.

UZSVER, ka izglītībai un mācībām ir būtiska loma Eiropas nākotnes veidošanā. Darbības, kas īstenojamas saistībā ar stratēģiskajām prioritātēm, kuras noteiktas Padomes Rezolūcijā par stratēģisku satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk (2021–2030), citstarp ietver Eiropas perspektīvas ienešanu izglītības un mācību jomā un priekšstata radīšanu izglītojamajiem par to, kā Eiropa kopumā un jo īpaši Savienība ietekmē viņu ikdienu. Tas nozīmē visos izglītības un mācību līmeņos un veidos uzlabot kritisko domāšanu un veicināt pilsoniskās, starpkultūru un sociālās kompetences, savstarpēju sapratni un respektu un atbildības uzņemšanos par demokrātiskajām vērtībām un pamattiesībām un cilvēktiesībām.

UZSVER, ka saistībā ar Eiropas izglītības telpas vidusposma pārskatīšanas procesu 2023. gada maija rezolūcijā “Eiropas izglītības telpa: Raugoties līdz 2025. gadam un pēc tam” ¹⁰, Padome atzīst, ka īpaša uzmanība būtu jāpievērš pamatprasmju apguves uzlabošanai, lai nodrošinātu visu Eiropas iedzīvotāju pilnīgu personīgo, sociālo, pilsonisko un profesionālo izaugsmi.

⁸ COM(2022) 700 final.

⁹ Lai panāktu progresu virzībā uz līdztiesības savienību, 2020. un 2021. gadā tika pieņemtas piecas līdztiesības stratēģijas: dzimumu līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam (COM(2020) 152 final); LGBTIK līdztiesības stratēģija 2020.–2025. gadam, (COM(2020) 698 final); ES rasisma apkarošanas rīcības plāns 2020.–2025. gadam, (COM(2020) 565 final); ES romu līdztiesības, iekļaušanas un līdzdalības stratēģiskais satvars” (COM(2020) 620 final) un personu ar invaliditāti tiesību stratēģija 2021.–2030. gadam (COM(2021) 101 final).

¹⁰ OV C 185, 26.5.2023., 35. lpp.

PIEKRĪT, ka:

1. Izglītošana par demokrātisku pilsoniskumu palīdz stiprināt Eiropas noturību krīžu un strauju un tālejošu pārmaiņu periodos, un – tāpēc ka tā ir veids, kā iegūt zināšanas par kopīgajām Eiropas vērtībām un demokrātisku pilsoniskumu, – tai ir jābūt vienam no izglītības un mācību politikas centrālajiem elementiem. Tas ir īpaši aktuāli, turklāt ne vien saistībā ar izglītību un mācībām, bet arī visai sabiedrībai, kas ir aktīvi jāiesaista. Visiem ES pilsoņiem (tostarp jauniešiem un migrantu izcelsmes personām) ir jāveido kompetences, kas vajadzīgas, lai aktīvi un atbildīgi piedalītos mūsu sabiedrībā.
2. Izglītošanai par demokrātisku pilsoniskumu vajadzētu būt balstītai uz pamatkompetenču veidošanu, kuras ietver sociālo, kultūras un emociju dimensiju, kā arī kritiskās domāšanas un refleksijas spēju. Tās pamatā būtu jāliek mācīšana un mācīšanās demokrātiski, par demokrātiju un demokrātijas nolūkā un jo īpaši pilsoniskuma kompetence – spēja rīkoties kā atbildīgiem pilsoņiem un pilnvērtīgi piedalīties pilsoniskajā un sociālajā dzīvē ¹¹ gan bezsaistē, gan tiešsaistē ne tikai vietējā un valsts, bet arī Eiropas un starptautiskā līmenī. Šādā aspektā izglītošanai par demokrātisku pilsoniskumu vajadzētu būt saistītai ar izglītošanu par globālu pilsoniskumu, ar izglītošanu par ilgtspējīgu attīstību un ar cilvēktiesību kā demokrātijas pamata respektēšanu, un tās Eiropas dimensijā līdztekus citiem elementiem, rīkojoties atbilstoši apstākļiem konkrētajā valstī, būtu jāietver šādi elementi:

¹¹ Kā definēts Padomes Ieteikumā (2018. gada 22. maijs) par pamatkompetencēm mūžizglītībā (OV C 189, 4.6.2018., 1. lpp.).

- a) izpratne par kopīgajām Eiropas vērtībām, uz kurām ir būvēta Savienība ¹²;
 - b) zināšanas par Eiropas integrācijas vēsturi, Eiropas Savienību, tās mērķiem un tās iestāžu darbību, lai visi pilsoņi spētu reflektēt par tās nozīmi un pievienoto vērtību un aktīvi piedalīties Eiropas demokrātiskajos procesos;
 - c) zināšanas, prasmes un attieksmes, kas ļauj praktiski un aktīvi iesaistīties ES demokrātiskajos procesos ¹³;
 - d) daudzveidīguma un Eiropas un globālās kultūras identitātes labāka apzināšanās.
3. Ir svarīgi kopīgās Eiropas vērtības un demokrātisku pilsoniskumu veicināt visos izglītības un mācību līmeņos un veidos un visās vecuma grupās. Tas ietver jaunu izglītības un mācību pasākumu izpēti valstu un Eiropas līmenī, kā arī esošo pasākumu pastiprināšanu, un arī vēlmi sadarboties un attiecīgā gadījumā vienoties par kopīgiem rīkiem, saturu, pieejām, definīcijām un mērķiem, lai reaģētu uz to, kas Eiropas pilsoņiem ir vajadzīgs un ko viņi sagaida, un lai turpinātu sniegt savu ieguldījumu Eiropas projektā un palīdzētu to aizsargāt pret iekšējiem un ārējiem draudiem.

¹² Kā izklāstīts LES 2 pantā un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.

¹³ Piemēram, iesaistoties Eiropas pilsoņu iniciatīvā.

AICINA DALĪBVALSTIS, pienācīgi ņemot vērā institucionālo autonomiju un akadēmisko brīvību un rīkojoties atbilstoši apstākļiem konkrētajā valstī:

1. SPĒCĪGĀK veicināt kopīgās Eiropas vērtības un demokrātisku pilsoniskumu – kohēzijas un iekļautības virzītājspēkus ¹⁴– visos izglītības un mācību līmeņos un veidos (formālajā, neformālajā un ikdienējā) no agra vecuma un visa mūža garumā. Šādā nolūkā:
 - a) MUDINA kā daļu no valsts izglītības un mācību politikām, stratēģijām un plāniem attīstīt pilsoniskuma izglītību, kam pamatā ir pilsoniskuma kompetence un citas kompetences un ko īsteno visos līmeņos un veidos, jo īpaši obligātajā izglītībā un arodmācībā, kā arī citās publiskās iestādēs, piemēram, bibliotēkās.
 - b) UZLABOT zināšanas un izpratni par ES, jo īpaši par tās vēsturi, simboliem, mērķiem un darbību, tostarp par tās saistību ar dalībvalstu demokrātiskajiem procesiem, kā arī par galvenajiem jautājumiem, kas ietekmē Eiropas politisko dzīvi.
 - c) ATBALSTĪT to, ka, balstoties uz kopīgajām Eiropas vērtībām, tiek stiprināta pozitīva un iekļaujoša identitātes un piederības izjūta vietējā, reģionālā, valsts un ES līmenī.
 - d) PALIELINĀT INFORMĒTĪBU par formālās, neformālās un ikdienējās kultūras izglītības un mācību nozīmīgumu, lai sekmētu zināšanas gan par ES sabiedrību daudzveidīgumu, gan par to kopīgajām vērtībām un kultūras kontekstu.

¹⁴ Padomes Ieteikums (2018. gada 22. maijs) par to, lai veicinātu kopīgas vērtības, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācīšanās (OV C 195, 7.6.2018., 1. lpp.).

- e) STIPRINĀT nozīmīgās saiknes, kas saista, no vienas puses, izglītošanu par kopīgajām Eiropas vērtībām un demokrātisku pilsoniskumu un, no otras puses, izglītošanu par ilgtspējīgu attīstību un izglītošanu par digitālo pilsoniskumu, tādējādi dodot iespēju Eiropas izglītojamajiem un pilsoņiem ar mūžizglītības procesa palīdzību pielāgoties demokrātiskām, taisnīgām, ilgtspējīgām un digitālām sabiedrībām, tajās piedalīties un aktīvi iesaistīties.
- f) Ņemot vērā sociālās problēmas, piemēram, digitālo drošību un privātumu, kibernetizāciju, dezinformāciju, naida runu un radikalizāciju, UZLABOT faktisko medijpratību, jo īpaši digitālā kontekstā un sociālajos tīklos, īpašu uzmanību pievēršot kritiskajai domāšanai un ētiskuma jautājumiem, lai cilvēki spētu pieņemt uz informāciju balstītus lēmumus.

2. Paredzēt, ka konkrētajā kopīgo Eiropas vērtību un demokrātiska pilsoniskuma mācīšanas kontekstā pastāvīgi TIEK VELTĪTA uzmanība līdztiesībai un daudzveidīgam. Šādā sakarā:

- a) VEIDOT iekļaušanas kultūru, kurā ir mehānismi, kas palīdz konstatēt un vērsties pret varbūtēju atstumšanu, diskrimināciju un vardarbību, kam pamatā ir tādi iemesli kā personas izcelsme, piederība pie minoritāšu grupām, invaliditāte, seksuālā orientācija vai citi personīgi vai sociāli apstākļi.
- b) VEICINĀT darbības, kas domātas ES jaunienācējiem, lai sekmētu pilsoniskuma kompetences apgūšanu, paturot prātā viņu izcelsmes kultūras kontekstu, un, rīkojoties atbilstoši apstākļiem konkrētajā valstī, MUDINĀT sagatavot izglītības un mācību materiālus, projektus un procesus, kam pamatā ir starpkultūru pieeja.

3. VEICINĀT izglītības pamatnostādnes, saturu, metodiku un izglītības un mācību darbības, kas ir kvalitatīvas, novatoriskas, līdzdalību veicinošas un iekļaujošas, pielāgotas Eiropas Savienības kontekstam un dažādo izglītības un mācību sistēmu specifikai un sekmē pilsoniskuma kompetences attīstību, kopīgo Eiropas vērtību apgūšanu un zināšanu iegūšanu par ES. Attiecīgi un vajadzības gadījumā:
- a) ATZĪT, ka sadarbība ar starptautiskajām organizācijām var palīdzēt stiprināt pilsoniskuma kompetenci un kopīgo Eiropas vērtību apgūšanu. Attiecībā uz Eiropas Padomi – jo īpaši LABĀK IZMANTOT Hartu par izglītību demokrātiska pilsoniskuma un cilvēktiesību jomā un ES kontekstā – satvaru demokrātiskas kultūras kompetencēm. ŅEMT VĒRĀ tās iniciatīvas un rīkus, ar ko iecerēts veicināt demokrātiju un cilvēktiesības un uzlabot zināšanas par mūsu kopīgo Eiropas vēsturi un informētību par mūsu vienotību Eiropas sabiedrību daudz kultūru dimensijā ¹⁵.
 - b) VEICINĀT sadarbību, īstenojot labas prakses apmaiņu starp izglītības un mācību iestādēm un visiem attiecīgajiem izglītības jomas dalībniekiem ES līmenī, attiecībā uz mācību programmas izstrādi, īstenošanu un novērtēšanu. APSVĒRT IESPĒJU sadarboties kopīga satura un pieeju izstrādē.
 - c) NODROŠINĀT dažādu izglītojamo IEKĻĀUŠANU, izstrādājot viegli lasāmus un vispārēji pieejamus materiālus, pielāgojot formātus un saturu dažādām grupām.

¹⁵ Šajā sakarā var ņemt vērā konsolidētās iniciatīvas, piemēram, Eiropas Moderno valodu centru vai jaunākas iniciatīvas, piemēram, Vēstures mācīšanas novērošanas centru Eiropā.

- d) VEICINĀT brīvprātīgo darbu un neformālās un ikdienējās izglītības un mācību darbības, attīstot kompetences, kas saistītas ar kopīgo vērtību, solidaritātes, sociālo saistību un demokrātiska pilsoniskuma sekmēšanu. VEICINĀT šādas pilnveidojošas pieredzes atzīšanu un aktualizēšanu, piemēram, izmantojot mikrovalifikācijas.
 - e) SEKMĒT digitālu pieeju un VEICINĀT tāda informatīva, izglītojoša un komunikatīva satura radīšanu, kas saistīts ar demokrātisku pilsoniskumu un kopīgām Eiropas vērtībām, – formātos, kas pielāgoti jaunajiem informācijas un saziņas sabiedrības kanāliem.
4. ATBALSTĪT izglītības un mācību iestādes nolūkā veicināt piemērotu vidi, kas sniedz iespējas ar prakses palīdzību gūt iemaņas un mācīties par pilsoniskumu un demokrātisku līdzdalību. Šajā nolūkā:
- a) IZSKAUST visa veida diskrimināciju un segregāciju mācību vidē, lai panāktu, ka tā būtu droša un iekļaujoša telpa bez jebkādas vardarbības un atbilstu tādām vērtībām kā plurālisms, tolerance, cieņa, taisnīgums, solidaritāte, vienlīdzība un dzimumu līdztiesība.
 - b) Lai veicinātu pakāpenisku mācīšanos aktīva pilsoniskuma jomā, VEICINĀT bērnu un jauniešu tiesības tikt uzklautiem un pilnībā piedalīties savas vides sociālajā, izglītības, kultūras, mākslas un atpūtas dzīvē.

- c) MUDINĀT izglītojamos, skolotājus, pasniedzējus, pedagogus, izglītības un mācību iestāžu vadītājus, vecākus, ģimenes un aprūpētājus iesaistīties formālās vai neformālās līdzdalības struktūrās, kā arī VEICINĀT sadarbību un apmaiņu starp viņiem.
- d) VĒL VAIRĀK VEICINĀT sadarbību starp augstākās izglītības iestādēm, skolām, mācību centriem, jaunatnes organizācijām, kultūras iestādēm un visu kopienu kā sinerģiju starp formālo, neformālo un ikdienējo izglītību un mācībām, izmantojot visas skolas pieeju, lai visi to locekļi ¹⁶ aktīvi un sadarbīgi piedalītos un palīdzētu radīt pozitīvu, drošu un uzticamu telpu, kas veicina izglītojamo, skolotāju un pedagogu labbūtību.
- e) NODROŠINĀT pienācīgu atbalstu un resursus skolotājiem, pasniedzējiem, pedagogiem, izglītības un mācību iestāžu vadītājiem, vecākiem, ģimenēm un aprūpētājiem, ņemot vērā viņu svarīgo lomu, proti, palīdzēt izglītojamajiem attīstīt kompetences sociālai un pilsoniskai dzīvei un gūt iemaņas par demokrātiski pilsoniskumu.
- f) VEICINĀT to, ka izglītības un mācību iestāžu vadītāji, skolotāji un pasniedzēji to sākotnējās mācībās, ievadīšanā profesijā un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanā visos līmeņos apgūtu ar kopīgām Eiropas vērtībām un demokrātisku pilsoniskumu saistītas kompetences. PASTIPRINĀT šīs pilnveidojošās pieredzes vērtību attiecībā uz piekļuvi skolotāja profesijai un attīstības perspektīvu šajā profesijā.

¹⁶ Tostarp izglītības un mācību iestāžu vadītāji, skolotāji, pasniedzēji un citi mācītbspēki, skolēni, studenti, vecāki, ģimenes, likumiskie aizbildņi un aprūpētāji, kā arī citas ieinteresētās personas – jaunatnes dienesti, jaunatnes darbinieki, vietējās iestādes, nevalstiskās organizācijas, uzņēmumi, arodbiedrības, brīvprātīgie u. c.

g) VEICINĀT izglītības un mācību iestāžu demokratizāciju un to, ka tās tiek pārveidotas, lai rādītu priekšzīmi pilsoniskuma vērtību veidošanai, pārvaldības veicināšanai un līdzdalībai to organizatoriskajos un pārvaldības procesos, pamatojoties uz kopīgām Eiropas vērtībām.

5. VEICINĀT izglītības un mācību iestāžu, skolotāju, izglītības darbinieku un vadītāju līdzdalību esošajos instrumentos, programmās un iniciatīvās Eiropas, valstu, reģionālā un vietējā līmenī, kurās par prioritāti nosaka un uzlabo kopīgo Eiropas vērtību mācīšanu un veicināšanu, demokrātisku pilsoniskumu, pilsonisko līdzdalību, zināšanas par Savienību un tās darbību un aktīvu līdzdalību demokrātiskajos procesos. Tāpat arī PALIELINĀT redzamību un izplatību, kā arī inovāciju un labas prakses apmaiņu šajās jomās.

AICINA DALĪBVALSTIS UN KOMISIJU atbilstoši to kompetencēm:

1. Izglītības un mācību politikas programmā LIELĀKU NOZĪMĪGUMU PIEŠĶIRT izglītībai par kopīgām Eiropas vērtībām un demokrātiska pilsoniskuma veicināšanu. Tālab:
 - a) APSVĒRT IESPĒJU to kā pastiprinātu un redzamāku dimensiju IEKĻAUT priekšlikumos par Eiropas izglītības telpas turpmāku attīstību līdz 2025. gadam un par stratēģiskā satvara Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk (2021–2030) otro (2026–2030) ciklu.

- b) TURPINĀT VEICINĀT labas prakses izplatīšanu un apmaiņu ar to, mācīšanos no līdzbiedriem un informāciju par pasākumiem, kas veicina kopīgu vērtību attīstību, piederības sajūtu Eiropas Savienībai un pilsoniskuma kompetenci un kas uzlabo pilsoniskuma izglītības kvalitāti visās dalībvalstīs, tostarp izmantojot digitālās tehnoloģijas. Pastāvīgi PASTIPRINĀT tīklošanos, sadarbību un pētniecību, lai iegūtu labākos pierādījumus un informāciju un apmainītos ar labāko izglītības praksi šajā jomā.
 - c) PASTIPRINĀT sinerģiju un koordināciju starp politikas jomām, kas saistītas ar kopīgām vērtībām un demokrātisku pilsoniskumu, jo īpaši tām, kas vērstas uz bērniem un jauniešiem, lai palielinātu to sistēmisko ietekmi.
 - d) VEICINĀT to, ka svarīgi ir atzīt valstu un transnacionālo pieredzi, izglītības un mācību projektus un iedvesmojošas personas, kas saistītas ar kopīgajām Eiropas vērtībām, demokrātisku pilsoniskumu un zināšanām par Eiropas Savienību un tās demokrātiskajiem procesiem, piemēram, izmantojot etiķetes, emblēmas un citas attiecīgas iniciatīvas.
 - e) VEICINĀT kopīgu un simbolisku svinību, konkursu, simulāciju un iniciatīvu organizēšanu, kas ir veids, kā izjust demokrātiju un Eiropas Savienības realitāti tuvināt izglītības kopienai ¹⁷ gan valstu, gan Eiropas līmenī.
2. VEICINĀT izglītošanu par digitālu pilsoniskumu un VIRZĪT UZ PRIEKŠU uz vērtībām balstītu digitālo pārveidi izglītībā un mācībās, izstrādājot pieejas, kas vērstas uz cilvēktiesībām un digitālo humānismu ¹⁸.

¹⁷ Piemēram, sarunu simulācijas pasākumi skolēniem un studentiem, ko organizē ES iestādes, tostarp Padome (*ConSIMium*) un Eiropas Parlaments (*Euroscola* un programma “Eiropas Parlamenta Vēstnieku skola”), vai citas iniciatīvas sadarbībā ar dalībvalstīm (programma “Atpakaļ uz skolu”).

¹⁸ Digitālais humānisms piedāvā cilvēkcentrētu pieeju digitalizācijas navigācijai un tādu progresīvu tehnoloģiju regulēšanai kā mākslīgais intelekts, nodrošinot cilvēka līdzdalību, kad notiek saskare ar automatizētām lēmumu pieņemšanas sistēmām.

3. ATBALSTĪT saziņu un sapratni starp visiem Eiropas pilsoņiem. Šajā nolūkā:
- a) VEICINĀT mobilitāti, mērķsadarbību un transnacionālu sadarbību visā Eiropas izglītības kopienā, kurā ietilpst skolēni, studenti, stažieri, skolotāji, izglītības darbinieki, brīvprātīgie un vadītāji, – visos izglītības un mācību līmeņos un veidos. UZSVĒRT to, kāds potenciāls mācību mobilitātei un apmaiņai ir attiecībā uz starpkultūru dialogu, aktīvu pilsoniskumu, kopīgu vērtību veicināšanu un piederības sajūtas Eiropas Savienībai veidošanu, kā arī attiecībā uz Eiropas dimensijas izglītībā stiprināšanu un spēcīgāku un tiešāku eiropieša pieredzi.
 - b) Vajadzības gadījumā un formālā, neformālā un ikdienējā vidē ¹⁹ PASTIPRINĀT dalībvalstu valodu (tostarp reģionālo un minoritāšu valodu) un kultūru apguvi un zināšanas, lai veicinātu visu eiropiešu izpratni un vienotību to daudzveidīgajās identitātēs, kā arī pilsoniskuma kompetences attīstību.
4. STIPRINĀT un PADZIĻINĀT Eiropas un starptautisko sadarbību izglītības un mācību jomā, pamatojoties uz mūsu kopīgajām Eiropas vērtībām un galvenajām izglītības vērtībām un principiem, kas definē Eiropas izglītības un mācību sistēmas. Attiecīgi:

¹⁹ Šajā nolūkā ir vērts turpināt atbalstīt Eiropas vienotās valodu prasmes līmeņa noteikšanas sistēmas izmantošanu: apguve, mācīšana, novērtējums.

- a) Visos izglītības un mācību līmeņos un veidos vajadzības gadījumā IEDVESMOTIES no Eiropas integrācijas norisēm Eiropas augstākās izglītības telpā un no Eiropas stratēģijas, ar ko dod iespējas augstākās izglītības iestādēm ²⁰, piemēram, Eiropas universitāšu aliansēm vai – arodmācību nozarē – profesionālās izcilības centriem, padziļināt sadarbību un virzību uz Eiropas izglītības telpu, kas sakņojas mūsu kopīgajās Eiropas vērtībās.
- b) TURPINĀT SADARBOTIES nolūkā izstrādāt stingrākas kvalitātes nodrošināšanas sistēmas, lai stiprinātu kopējos kvalitātes standartus, pārredzamību, atzīšanu un mobilitāti Eiropas izglītības telpā un Eiropas augstākās izglītības telpā, kā arī lai veicinātu saliedētāku Eiropu.
- c) TURPINĀT pakāpeniski PAPLAŠINĀT un PASTIPRINĀT šo uz vērtībām balstīto sadarbību ne tikai attiecībā uz kandidātvalstīm, bet arī uz trešām valstīm, jo īpaši Eiropas kaimiņreģiona valstīm, lai sekmētu saiknes un uzlabotu izglītības, mācību un pētniecības sistēmas visā pasaulē. Tas viss palīdzēs stiprināt zināšanas par Eiropas Savienību, veicinās Savienības un tās dalībvalstu kopīgās vērtības, sekmēs starptautisko politisko dialogu un Eiropas diplomātiju, kā arī veicinās demokrātiska pilsoniskuma attīstību.

²⁰ Padomes secinājumi par Eiropas stratēģiju augstākās izglītības iestāžu iespēju palielināšanai Eiropas nākotnes vārdā (OV C 167, 21.4.2022., 9. lpp.).

AICINA KOMISIJU saskaņā ar Līgumiem un pienācīgi ievērojot subsidiaritātes principu un apstākļus valstīs:

1. PALIELINĀT pilsoniskuma izglītības atpazīstamību un piešķirt lielāku nozīmi un redzamību ieguldījumam, ko izglītības un mācību nozare var sniegt Eiropas iniciatīvās un stratēģijās, kuras saistītas ar kopīgo Eiropas vērtību, demokrātiska pilsoniskuma un zināšanu par ES stiprināšanu.
2. Sadarbībā ar dalībvalstīm STIPRINĀT un PAR PRIORITĀTI NOTEIKT demokrātiska pilsoniskuma izglītību Eiropas izglītības telpas stratēģiskā satvara darba grupās un jo īpaši darba grupā par līdztiesību un vērtībām izglītībā un mācībās.
3. Demokrātiska pilsoniskuma izglītību un kopīgās Eiropas vērtības IEKĻAUT esošajos izglītības un mācību sistēmu un politikas uzraudzības procesos, izvairoties no papildu administratīvā sloga dalībvalstīm. Šajā nolūkā:
 - a) ņemot vērā jau pieejamos vai gaidāmos salīdzināmos starptautiskos datu avotus, IZMANTOT Rādītāju un kritēriju pastāvīgās grupas speciālās zināšanas, lai IZPĒTĪTU, kā izstrādāt uzlabotu pieeju kvantitatīviem un kvalitatīviem rādītājiem pilsonības kompetences jomā Eiropas Savienībā – gan attiecībā uz tiem, kas jau ir pieejami, gan tiem, kas ir izstrādes procesā.
 - b) Turpmākajos Izglītības un apmācības pārskata izdevumos kā vienu no valstu izglītības un mācību sistēmu pamatkompetencēm IEKĻAUT pilsoniskuma kompetences attīstības uzraudzību, ciktāl ir pieejami jauni dati un citi pierādījumi, kā arī jaunākā informācija par valsts politikas pasākumiem.

4. PALĪDZĒT vairot zināšanas un atbalstīt dalībvalstis, lai tām būtu galvenie dati un rīki, ar ko pārdomāt un apzināt gūto pieredzi un virzīties uz priekšu savā izglītības praksē, vienlaikus izvairoties no papildu administratīvā sloga dalībvalstīm, kuras varētu nolemt brīvprātīgi piedalīties paredzētajās iniciatīvās. Tālab:

- a) regulāri IZSTRĀDĀT salīdzināmākus un uz pierādījumiem balstītus apsekojumus, ziņojumus un pētījumus, lai padziļinātu zināšanas par to, kas izglītības un mācību sistēmās tiek darīts, lai attīstītu pilsoniskuma kompetenci un tās ietekmi uz mācību rezultātiem, veicinātu kopīgās Eiropas vērtības, demokrātisku pilsoniskumu un zināšanas par ES ²¹. Tādēļ un cita starpā:
- lai iegūtu pilnīgāku pārskatu, SAGATAVOT apkopojumu par daudzajām iniciatīvām un labu praksi, ko dalībvalstis īsteno visos šajos jautājumos.
 - SAGATAVOT jaunu *Eurydice* ziņojumu par pilsoniskuma izglītību un mācībām Eiropas izglītības un mācību iestādēs.
 - VEICINĀT īpašus pētījumus un apsekojumus Eiropas līmenī, lai novērtētu zināšanu līmeni par ES un tās darbību, piederības sajūtu, aktīvu līdzdalību un zināšanas par tiesībām un pienākumiem, kas izriet no Eiropas pilsonības, cita starpā izglītību un mācības savienojot ar jaunatnes, kultūras un tieslietu nozarēm.

²¹ Jaunākais Starptautiskais pilsoniskās un pilsoniskuma izglītības pētījums, ko sagatavoja Starptautiskā Izglītības sasniegumu novērtēšanas asociācija, ir datēts ar 2016. gadu, un jaunākais Komisijas *Eurydice* ziņojums par pilsoniskuma izglītību Eiropas skolās – 2017. gadu.

- b) Pamatojoties uz rezultātiem, kas sadarbībā ar Eiropas Padomi gūti darba grupā līdztiesības un vērtību jautājumos izglītības un mācību jomā, un par pamatu izmantojot tās satvaru demokrātiskas kultūras kompetencei, APSVĒRT iespēju IZSTRĀDĀT izglītojamajiem un pedagogiem paredzētu īpašu, papildinošu kompetenču satvaru aktīva un demokrātiska pilsoniskuma izglītībai, kas pielāgota ES kontekstam. Tas arī ļautu kompetences novērtēt līdzīgi, kā tas tiek darīts citos esošajos ES satvaros ²², cenšoties panākt sinerģiju ar tiem.
- c) IZSTRĀDĀT pamatnostādnes par metodiku, saturu un skolotāju mācībām, lai visās dalībvalstīs uzlabotu demokrātiska pilsoniskuma izglītības piedāvājumu un kvalitāti, kas kalpotu par paraugu politikas veidotājiem.
- d) Kā brīvprātīgu iespēju dalībvalstīm SEKMĒT tādu īpašu mācību moduļu izstrādi par demokrātiska pilsoniskuma izglītību Eiropas Savienībā, kas paredzēti skolotājiem, pasniedzējiem un vadītājiem, kā arī politikas veidotājiem, pamatojoties uz kopīgajām Eiropas vērtībām, demokrātisku pilsoniskumu, ES pilsonības kompetenci un citām saistītām pamatkompetencēm, jo īpaši izmantojot attiecīgas ES programmas ²³ un tiešsaistes platformas, piemēram, Eiropas skolu izglītības platformu (*ESEP*).

²² Piemēram, *GreenComp*, *DigComp*, *LifeComp* un *EntreComp*.

²³ Piemēram, izmantojot programmu “*Erasmus+*” un tādas iniciatīvas kā “*Erasmus+* skolotāju akadēmijas”.

5. Attiecībā uz programmu “*Erasmus+*”²⁴ DOT PAPILDU IMPULSU ceturtajai programmas īstenošanas vispārējai prioritātei, proti, “līdzdalība demokrātiskajā dzīvē, kopīgās vērtības un līdzdalība pilsoniskajā sabiedrībā”, kā arī zināšanām par ES un mobilitātei. Šajā nolūkā:
- a) īstenojot šīs darbības, UZSVĒRT vajadzību uzzināt vairāk par ES, tās mērķiem, demokrātiskajiem procesiem un darbību, kā arī par pievienoto vērtību, ko tā sniedz. Šajā nolūkā un cita starpā APSVĒRT IESPĒJU pirms vai paralēli mācību mobilitātei vai sadarbības partnerībai IEKĻAUT rīkus nolūkā nodrošināt labākas zināšanas par ES un kopīgajām Eiropas vērtībām, piemēram, mācību moduli, kas pielāgots dalībnieka vecumam un profilam. Būtu pienācīgi jāparūpējas par to, lai netiktu radīti šķēršļi programmas pieejamībai.
 - b) Mācību moduļos un mācību iespējās, ko īsteno saskaņā ar iniciatīvu “*Erasmus+* skolotāju akadēmijas”, UZSVĒRT pilsoniskuma izglītību un kopīgās Eiropas vērtības.
 - c) TURPINĀT visu tādu ES līmeņa iniciatīvu koordinācijas, pamanāmības un izplatīšanas PAPLAŠINĀŠANU, kas palīdz stiprināt kopīgās Eiropas vērtības un ES demokrātisko pilsoniskumu un izveidot patiesus sadarbības tīklus ar spēju iesaistīt izglītības un mācību kopienu kopīgajā ES veidošanā, kā, piemēram, *eTwinning* un Eiropas skolu izglītības platforma, Eiropas Pieaugušo izglītības e-platforma (*EPALE*), Žana Monē vārdā nosauktās darbības, Eiropas universitāšu alianses vai profesionālās izcilības centri.

²⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/817 (2021. gada 20. maijs), ar ko izveido Savienības programmu izglītības un mācību, jaunatnes un sporta jomās *Erasmus+* un atceļ Regulu (ES) Nr. 1288/2013 (OV L 189, 28.5.2021., 1. lpp.).

- d) TURPINĀT LIKVIDĒT birokrātiskos šķēršļus un VEICINĀT dalību programmā, ņemot vērā īpašos apstākļus, kādos ir mazas iestādes un iestādes, kas atrodas lauku, attālos, perifēros un mazāk attīstītos un tālākos reģionos vai nelabvēlīgā situācijā.
 - e) NODROŠINĀT to, ka programmas darbībām ir ciešāka SAIKNE ar citām iniciatīvām saistībā ar programmu “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” ²⁵ un Eiropas Solidaritātes korpusa programmu ²⁶.
-

²⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/692 (2021. gada 28. aprīlis), ar ko izveido programmu “Pilsoņi, vienlīdzība, tiesības un vērtības” un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1381/2013 un Padomes Regulu (ES) Nr. 390/2014 (OV L 156, 5.5.2021., 1. lpp.).

²⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/888 (2021. gada 20. maijs), ar ko izveido programmu “Eiropas Solidaritātes korpus” un atceļ Regulas (ES) 2018/1475 un (ES) Nr. 375/2014 (OV L 202, 8.6.2021., 32. lpp.).

Politiskais konteksts

Eiropas Savienības Padome

1. Padomes Ieteikums (2018. gada 22. maijs) par pamatkompetencēm mūžizglītībā (OV C 189, 4.6.2018., 1. lpp.).
2. Padomes Ieteikums (2018. gada 22. maijs) par to, lai veicinātu kopīgas vērtības, iekļaujošu izglītību un Eiropas dimensiju mācīšanās (OV C 195, 7.6.2018., 1. lpp.).
3. Padomes un Padomē sanākušo dalībvalstu valdību pārstāvju secinājumi par demokrātijas izpratnes un demokrātiskās iesaistes veicināšanu Eiropas jauniešu vidū (OV C 415, 1.12.2020., 16. lpp.).
4. Padomes Rezolūcija par stratēģisku satvaru Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk (2021–2030) (OV C 66, 26.2.2021., 1. lpp.).
5. Padomes secinājumi par to, kā ar taisnīgumu un iekļautību izglītībā un mācībās veicināt panākumus izglītībā ikvienam (OV C 221, 10.6.2021., 3. lpp.).
6. Padomes Ieteikums (2022. gada 5. aprīlis) “Veidot tiltus efektīvai sadarbībai augstākās izglītības jomā Eiropā” (OV C 160, 13.4.2022., 1. lpp.).
7. Padomes secinājumi par Eiropas stratēģiju augstākās izglītības iestāžu iespēju palielināšanai Eiropas nākotnes vārdā (OV C 167, 21.4.2022., 9. lpp.).
8. Padomes secinājumi par prasmēm un kompetencēm zaļās pārkārtošanās vajadzībām (OV C 95, 14.3.2023., 3. lpp.).
9. Padomes Rezolūcija par Eiropas izglītības telpa: Raugoties līdz 2025. gadam un pēc tam (OV C 185, 26.5.2023., 35. lpp.).

Ministru deklarācijas

10. Deklarācija par pilsoniskuma un kopējo vērtību – brīvības, iecietības un nediskriminācijas – veicināšanu ar izglītības palīdzību (Parīze, 2015. gada 17. marts).

Eiropas Komisija

11. Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Eiropas identitātes stiprināšana ar izglītību un kultūru” – Eiropas Komisijas ieguldījums vadītāju 2017. gada 17. novembra sanāksmē Gēteborgā (COM(2017) 673 final).
12. Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par Eiropas Izglītības telpas izveidi līdz 2025. gadam (COM(2020) 625 final).
13. Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par progresu ceļā uz Eiropas izglītības telpu (COM(2022) 700 final).

Eiropas Parlaments

14. Eiropas Parlamenta 2021. gada 11. novembra rezolūcija par Eiropas izglītības telpu: kopīga holistiska pieeja (2020/2243(INI)) (OV C 205, 20.5.2022., 17. lpp.).
15. Eiropas Parlamenta 2022. gada 6. aprīļa rezolūcija par pasākumu īstenošanu pilsoniskuma izglītības jomā (2021/2008(INI)) (OV C 434, 15.11.2022., 31. lpp.).
